

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה, ובחסידות

דברים

שבת חזון

גליון לט (נט)

יצא לאור פ"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

417 טראי עותניו

שלשים שנה לנשיאות כ"ק אדמו"ר שליט"א

שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

בס"ד. עש"ק חזון, פ' דברים ה' חש"מ.

מ פ ת ח

ל ק ר ט י ש י ח ו ת

- ג כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת
ג דרוש וקבל שכר
ד היחס לספר "מאור עינים"

נ ג ל ה

- ד פיו (של בלעם) העיד לא ידעתי (דעת עליון)
ה מהלך כעומד דמי
ז יאוש בגזל
ט במצווה כתיבת ס"ח
י מפתח לספרי צמח צדק על מסכת פרה
יג בניין הורדוס
יג בענין השעה באב

ש י ח ו ת

- יד פסח שני נקרא פסח קטן
יד שם הסדרה בלק (התוועדות דש"פ בלק)

ש ו נ ו ת

מאמרי אדה"ז תקס"ז (ד) טו

מענה כ"ק אד"ש על קובץ הערות וביאורים גליון לז (נז):

נח' ות"ח.

ודבר בעתו-

בסמיכות ליב-יג תמוז, ימי הגאולה

אשר "לא אותי בלבד גאל כו",

דשנת המאה להולדת בעל הגאולה.

אזכיר עה"צ.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' מכעי ש.ז. בסעי' ג' כותב וז"ל: ...
רז"ל זאגן בנוגע לקרבנות אז "כל העוסק בתורת חטאת
כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב
אשם" וכיו"ב, וואס דער "כאילו הקריב" בא קרבנות איז
ניט בלויז אלס שכר, אדער אז דער אויבערשטער איז מכפר
עי"ז אויף די עונות (דאס פועל"ט דעס זעלבן ענין) פונקט
ווי דער קרבן, נאר דאס איז (לכמה דיעות עכ"פ) א גדר
פון הקרבת הקרבן, ביז אז מ' זאגט להלכה בנוגע צו "פרשת
הקרבנות" - "לא יאמר אלא ביום לפי שאין מקריבין קרבן
בלילה" כו' עכ"ל, וראה גם בהערות שם.

והנה בעת לימוד השיחה, הנה אחדים מהקבוצה שאלו,
דלפי דיעות אלו דעי"ז שעוסק בחורת חטאת וכו' יש בזה
גדר של "הקרבת הקרבן", א"כ למה לא מצינו בהלכה, דגם
בזמן הזה אם עבר עבירה בשוגג שחייבין עליו חטאת, אין
החשובה שלו מספיק, וצריך גם שילמוד תורת חטאת וכו'.
ולולי זה חסר אצלו השלימות דחשובה, כמו שהי' בזמן
שביהמ"ק הי' קיים, שהי' צריך להביא גם קרבן חטאת,
כיון דגם העסק בחורת חטאת הרי זה מגדר הקרבת הקרבן?
קבוצה מאברכים לומדי השיחות

ב. הנה בזבחים מה, א מבואר א"ל אבני אלא מעתה כל
שחיטת קדשים לא ליחני, הלכתא למשיחא הוא, אלא דרוש
וקבל שכר וכו'.

וקשה הרי אמרינן דכל העוסק בחורת חטאת כאילו
הקריב חטאת, וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם,
וא"כ מאי קאמר דהוה הילכתא למשיחא, ואין לומר דזהו
כוונתו במה שאומר דרוש וקבל שכר, הרי הקרבת חטאת ואשם
אינו בשביל שכר, רק לכפרת עונות, ואין צדיק בארץ אשר
יעשה טוב ולא יחטא, נמצא דזה הוה חיוב מצד כפרה?

ועי' ב"מ קיד, ב דרבה בר אבוח אמר לאליהו הנביא
בארבעה לא מצינא בשיחא מצינא (בתמיהה) ופירש"י בגירסא
דארבעה סדרין כגון מועד ישועות נשים שהן נוהגות בזמן
הזה כבזמן הבית, וקדשים נמי כדכתיב ובכל מקום מוקטר
מוגש לשמי ואמרינן (מנחות קי א) אלו תלמידי חכמים
העוסקין בהלכות עבודה בכל מקום מעלה עליהן הכתוב
כאילו מקריבין אותן בבית המקדש. בשיחא מצינא, בתמיהה
זרעים אינו נוהג בחו"ל, וכן טהרות, ע"כ. נראה מזה
שאף שלא למד בעיקר זרעים וטהרות, דאינו נוגע וכו'
מ"מ למד קדשים, כי זה הוה כהקרבת הקרבנות וכו', וא"כ
למה אומר כאן דהוה משום שכר גרידא?

כך אינו מובן, דהרי ביאר הרמב"ם בפיהמ"ש דהתועלת שיש במסכת מדות הוא כי כשיבנה ביהמ"ק יש לשמור לעשות כל התבניות וכו', וראה בהשיחה בסי' ו' דזהו מגדר המצוה לעשות כל התלוי בישראל שיהי' מוכן לבנות תומ"י, עיי"ש, וא"כ ה"ה צ"ל לגבי דיני הקרבנות, ועי' ג"כ סנהדרין כא, ב דכהנים אסורין לשתות יין לדעת רבנן דמהרה יבנה ביהמ"ק ובעינן כהן הראוי לעבודה, וזהו אחד מהעיקרים שנחכה לו בכל יום שיבוא, וא"כ צריכים ללמוד הדינים דשחיטת קדשים לדעת איך לקיימם בפועל, ולמה אומר דזהו משום לקבל שכר?

ועי' בקרית ספר להמבי"ט בהקדמתו, שפי' הא דדרוש וקבל שכר וז"ל: כלומר בדרישה תקבל שכר כעשייה עכ"ל, היינו דכוונת הגמ' הוא דע"י הלימוד הרי זה כאילו עשה בפועל, אבל לכאורה הענין דקרבנות נוגע יותר לכפרה? וצ"ע.

אחד מאנ"ש

ברוקלין נ.י.

ג. בלקו"ש חט"ו חנוכה (א) הערה 17: "מובא בס' מאור עינים, אבל ידוע היחס לספר זה", עכ"ל.

ובהמשך למה שכתבתי באחד הגליונות, מן הראוי לציין מ"ש בספר אדירי דעה בפרק "רבי יהודה ליוא בר"ב, המהר"ל מפראג" ע' 149: פ"א הגיע לידו ספרו של החכם ר' עזרי' מן האדומים "מאור עינים", שהתייחס בזלזול אל המסורת והרבה לבקר אגדות מן התלמוד, בהשוותו אותן אל ספרי ההיסטוריה של הגוים. לאחר עיון מעט פרץ המהר"ל בזעקה ואמר: "ובקראי בו נקרע לבבי בקרבי ואמרת: אוי לעיני שכך ראו ואוי לאזני שכך שמעו דברים כאלה! אחר היום אשר בו נגלו ונראו דברים כאלה!", ע"כ בהנוגע לענינינו.

הת' מרדכי מנשה לאופר

תות"ל - אה"ק

נ ג ל ה

ד. קשה בפירוש רש"י בפרשת בלק כב, לד"ה כי לא ידעתי שהוא ה"י משתבח שיודע דעתו עליון ופיו העיד לא ידעתי. אם הפירוש של יודע דעת עליון הוא כפשוטו שהוא יודע דעת עליון בודאי צריך לידע לחכמות אחרות ובתוכם שיש מלאך כנגדו, אבל לפי פירוש רש"י לקמץ כד, טז שיודע לכוין השעה שכועס בה א"כ יש לו ידיעה מיוחדת בחכמה אחת ומה הבושה שאין לו ידיעה בחכמה אחרת.

וראי' מהגמ' ברכות ז. שהגמרא קשה ויודע דע
עליון השתא דעץ בהמתו לא הוה ידע דעל עליון הוה ידע
אלא מלמד שהי' יודע לכוין אותה שעה שהקב"ה כועס בה,
והגמ' אינו שואל עוד שאם הוא יכול לכוין השעה שיהא
צריך לידע דעץ בהמתו, שבפשטות יכול להיות מומחה בענין
אחד וחסר ידיעה בענין אחר כמו שרואים בחוש, וצ"ע.

הרב כהריאל ברוך קסטל
בוקלין נ.י.

ה. קידושין עו, א בתוד"ה מצח כותי מותרת, הק':
"וא"ת והא אמרינן (בפרקי דר"א פל"ה) כל האוכל פת כותי
כאילו אוכל חזיר", ע"כ.

ויש להעיר דכן מפורש במסכת שביעית פ"ח מ"י:
ועוד אמרו לפניו [לפני - ר"ע] אומר הי' רבי אליעזר
האוכל פת עכו"ם כאוכל בשר חזיר.

ולאידך גיסא צ"ב בהציון לפדר"א, דשם לא נזכר
(במפורש) ש"כל האוכל פת כותי כאילו אוכל חזיר", אלא
בכללות שנידום, עיי"ש ספל"ח, וצ"ב.

[ועיי"ע גיטין י, א בא"ד ושם צ"ע: א) כנ"ל בפנים,
ב) המקור מפדר"א הוא (רק) להמובא שם: "שהיו מבטלין
בנין ביהמ"ק בימי עזרא", ג) "וקחני החם מכאן אר"א"
לא נמצא שם, ולע"ע לא מצאתי בשו"מ לשון זה.

ובכ"ז צ"ע גם בחולין י, א בא"ד ועיי"ש בב"ח
ודוק בלשוננו, (ועצ"ע כוונתו).

הת' מרדכי מנשה לאופר
תת"ל - אה"ק

(המשך מגליון לז (נד))

ו.

אבל לפי מה שביארנו שהפי' בזה שאנו אומרים
קלוטה ברשות אחר הוא מפני שאנו מחייבים אותו על
עקירת הרשות זה אחי שפיר, דהנה הבאנו לעיל שהמאירי
כתב שקלוטה אנו אומרים דוקא לענין הוצאה מרשות לרשות
ולא לענין העברת ד"א ברה"ר, ולכאן קשה עליו הלא אנו
משתמשים עם הדין קלוטהגם לענין העברה דלר"י מחייב
שתיים כיון שהוא סובר קלוטה כמו שהונחה, ולפי מה שאנו
ביארנו את המאירי הלא זה לכאן יותר קשה כיון שביארנו
שבמציאות אין זה נקרא מונח ולכן לגבי ד"א אין זה מונח
כלל וא"כ לא היתה כאן עקירה לענין ד"א ואיך הוא מחוייב
שתיים הלא לגבי העברה ד"א צריכים עקירה והנחה ממש,
וזה שהי' מונח מדין קלוטה זה מועיל רק לענין הנחת
הרשות ולא לגבי שזה יקרא עקירה לגבי ד"א.

וע"כ צ"ל לפי המאירי שזה שהוא חייב על העברה הוא לא על העקירה מזה שזה נעקרה אחרי שהי' עלי' דין מונח מדין קלוטה כמי שהונחה אלא ההיפך דהעקירה המציאותית הראשונה היא היתה העקירה לגבי העברת ד"א (דכן כתב המאירי בסוכה מ"ג שהוא חייב על העברת ד"א גם כשהעקירה היתה ברה"י וכן כתב הרע"א בר"ה ...) והעקירה לגבי הוצאה היתה ברגע האחרונה על הגבול והיא עקירת הרשות.

נמצא שזה שלר"י מחייב שתיים הוא על העברה מכיון שהי' שם עקירה ממש והנחה ממש וכן הי' גם באמצע חיוב על עקירת והנחת רשות.

ולפי"ז מובן גם ההגה דהספק של הריב"א הוא אם זה שאמרנו קלוטה הוא דוקא מרשות לרשות והיינו עקירת הרשות וא"א לפשוט זאת מלקמן מזה שר"י מחייב שתיים דשפיר מחוייב שם שתיים אחת משום עקירת והנחת הרשות והשנית על העברה משום עקירה והנחה מציאותית ויתכן שמכאן הוא באמת היסוד של המאירי בסוכה סובר שחייבים על העברה אף שהעקירה היתה ברה"י.

והנה הרי"ף מביא בהלכות דעת בן עזאי והר"ן והרא"ש לומדים בהרי"ף שהוא פוסק כבן עזאי ואומרים שהטעם של הרי"ף שהוא פוסק כבן עזאי הוא משום שר"י יוחנן מפרש את דבריו שמודה בן עזאי בזורק אמנם מקשים על הרי"ף שלכאור' כאן לא שייך הכלל שכיון שהאמורא מפרש את דברי התנא הרי זה ראי' סובר שהלכה כמו התנא הוה דהלא ר"י אומר שהמפנה חפצים מזוית לזוית ונמלך והוציאם פטור מפני שעקירה הראשונה לא היתה לכך ולפי בן עזאי הלא הוא חייב כיון שאח"כ היתה עקירה אחרת כיון דמהלך כעומד.

ומתוך הרמב"ן דאין שום ראי' שר"י לא סובר כבן עזאי לדנינו של ר"י גם בן עזאי מודה דלא אמר בן עזאי מהלך כעומד אלא ברשות אחר ולא באותו הרשות ולכן גם לפי בן עזאי אם הגביה על מנה לפנות הוא פטור כיון שלא היתה עקירה באותו הרשות (וקשה מאוד מכתובות ששם מפורש ההיפך, ואפשר לתרץ על זה).

וא"כ אנו רואים מהרמב"ן שהוא מפרש מהלך כעומד ברשות אחר ולא באותו הרשות בפשטות כי אם הפי' הוא עקירת הרשות א"כ לא תירץ כלום דאז חולק בן עזאי על דינו של ר"י דאף שהעקירה הראשונה היתה בהיתר מ"מ הוא מחוייב על עקירת הרשות.

והנה אף שזה ברור שהרמב"ן מפרש בפשטות שרק ברשות אחר אנו אומרים מהלך כעומד ולא באותו הרשות

אמנם מהמאירי מוכח בנירור שכוונתו היא אחרת מהרמב"ן,
דהמאירי כתב להוכיח שאין הלכה כבן עזאי כיון שאנו
פוסקים כר"י בהפנה הפצים וכו', ואם כוונתו שמהלך
אומרים רק ברשות אחר היא בפשטות א"כ אין ראי' מדברי
ר"י שאין הלכה כבן עזאי, וכמ"ש הרמב"ן וא"כ מוכח
בנירור שאינו מפרש כהרמב"ן וא"כ שוב אנו יכולים לפרש
בדבריו שכוונתו היא שמהלך כעומד אנו אומרים רק מרשות
לרשות שהכוונה בזה שהוא חייב על עקירת הרשות. (סליק)

הרב יחזקאל-ל אלי' סטוליק

- ר"מ בישיבה -

ז. (המשך מגליון לו (נו))

ז) ואמנם מבואר לשיטת הרמב"ן דבגזל אם הגזלן
לא מכריח היאוש לכו"ע דיאוש מועיל אף לר' יוסף,
דכנ"ל כל החסרון הוא שמכריח היאוש, אבל לולי זה מועיל,
וא"כ קשה מהגמ' דחמץ דמקשה דאי יאוש קונה בודאי
מחייאש מצד שהוא אסור בהנאה ואיך אומר הש"ל (ועי'
תרומת הכרי שם דאפשר לפרש דבודאי שרפו הגזלן, ועי'
נוב"י מה"ק אונ"ח סי' כ' שהנגזל אינו עובר בכ"י וב"י
עי"ש בארוכה) ולכאורה הרי היאוש אינו בא מצד הגזלן
אלא מצד האיסור דחמץ, וא"כ בכה"ג גם לר' יוסף יועיל
היאוש כהר דב"מ דגזל אבידה, וא"כ למה מקשה הקושיא לרבה
דוקא? (ועי' אמרי משה הנ"ל).

ואולי אפ"ל דאפילו בזה, כיון דסוכ"ס הוא גרם
היאוש, דבלי הגזילה הי' הוא אוכלו או מוכרו, נמצא
דגם ע"י הגזילה הכריח היאוש, לכן לר' יוסף אינו מועיל,
משא"כ לרבה קשה.

ועי' בקובץ שיעורים כאן אות כ"ד שמסופק אם אחד
גזל ואח"כ אבדו והבעלים שמעו מהאבידה ונתייאשו מצד
האבידה אם הגזלן מצאו אם יכול לזכות אח"כ ומדמה זה
לאיסור חמץ, דגם שם אין היאוש בא באופן ישר מצד הגזילה
אלא מצד האיסור, וכמו דאינו מועיל שם לר' יוסף כך
באבידה אינו מועיל לר' יוסף דהילכתא הכי, ולשיטת התוס'
מובן כיון דבאיסורא אתי לידי' דכבר חל עליו חיוב
השבה מקודם במילא אינו יכול לזכות להפקיע חיובו, ואין
נפק"מ אם היאוש הי' אח"כ מצד האבידה, ולהרמב"ן י"ל
גם בזה דסוכ"ס לולי הגזלן לא הי' נאבד, ונמצא דהגזלן
גרם ליאושו וכו' ובמילא לא יועיל.

ואולי אפשר לומר באופן אחר; דהנה לשיטת הרמב"ן
שאלת הגמ' אם יאוש שמכריחו מועיל או לא, וי"ל דהשאלה
הוא ביסוד ענין היאוש אם הוא כהנ"ל שהוא חושב דלעולם
לא יגיע הדבר אליו במילא אינו מקפיד אם יזכה בו אדם,

דאין לו קפידא עוד בהדבר ולכן מותר לזכותו (ועי' שערי יושר שעו ה' פי"ב).

ואף שבתרומת הכרי הוכיח מהא דמציאא חש"ו שלהם משום דרכי שלום ואי נימא דיאוש חשיב כדעת אחרת מקנה הרי קונים אז מן התורה ולא רק משום דרכי שלום עיי"ש, דאם נימא כאופן הא' מובן דהתורה סילק את האיסור דלא תגזול, אבל הוא קונה מדעתו, ואין זה דעת אחרת מקנה, אבל לאופן הב' לכאורה הוה דעת אחרת מקנה.

דאין זה קשה כלל דמ"מ לא חשיב זה דעת אחרת מקנה דדעת אחרת מקנה היינו שיש לו רצון חיובי להקנות אליו ואז קונה אף קטן מן התורה, אבל כאן אין לו שום רצון להקנות, ורק אינו מקפיד עליו, והקנין עושה הזוכה, ובמילא הרי זה רק משום דרכי שלום.

ולכאורה אם נימא כזה יש לחלק היטב בין אבידה לגזילה, דדוקא באבידה שהוא פשיעתו שאבדו, שם יש לו התרצות זו שיקנה אדם, משא"כ בגזילה אף שחושב שלא יגיע הדבר לידו, מ"מ לגבי הגזלן לעולם לא יסכים ויתרצה שהגזלן יקנה, כיון שגזלו ממנו, והך דמבואר בב"מ דנטלו לגזול, יש לו בכללות יאוש שמסכים שיזכה ב"מ אדם, כיון דהזוכה לא גזלו ממנו, משא"כ כאן, וא"כ י"ל דזה גופא הוא הספק דרבה אם יאוש הוא כאופן הא' ובמילא אף בגזל נסתלק כאן האיסור דלא תגזול ואפשר לזכות, אבל אם נימא דהוא מצד הניחותא שיזכה השני הנה כאן אי אפשר לו להגזלן לזכות דיש רצון להיפוך וכו', וא"כ לא קשה מהך דחמץ דאף שהוא מצד איסור פסח מ"מ לפי ר' יוסף לא יזכה הגזלן דאצלו יש רצון שלא יזכה כלום וכו' אבל לרבה קשה איך אומר לו הש"ל, ויש לעיין בזה. ולפי"ז יש לעיין ג"כ בהך דהזכיר בקובץ שיעורים אם יקנה הגזלן או לא.

ולפי"ז יוצא דלהרמב"ן דאין יאוש מועיל בגזל לפי ההלכה נמצא דיאוש ענינו התרצות, משא"כ לשיטת התוס' אי"צ לומר כן אלא הטעם הוא דכיון דכבר חל עליו החיוב דהשבה במילא אינו יכול לזכות ולהפקיע החיוב.

ולכאורה יש לחלות בזה השאלה אם אפשר לחזור מהיאוש, דעי' בנתיבות רס"ב שם דכיון דלא יצא מרשותו עד דאתי לרשות זוכה אם חוזר מזה יכול לחזור ושוב א"א לזכות, אבל בתרומת הכרי שם מסיק בסופו דא"א לחזור עיי"ש.

ולכאורה אי נימא דיאוש היינו דהתורה סילקה את האיסור דלא תגזול, י"ל דהאיסור כבר נסתלק וחזרתו

אינו מועיל דכך הוא דיין תורה שחל עליו היתר לזכות ושוב לא פקע, אבל אם נימא דייאוש היינו הניחותא דדעת האדם, הנה אחר שחזר שוב אי אפשר לזכות.

ועי' בקצוה"ח סי' ת"ו גבי שור הנסקל שהוזמו עדין שהוא לומד שהוא מטעם הפקר ולכן אף דאינו יכול להפקיר דבר שאסור בהנאה כיון דאינו ברשותו מ"מ כאן דאגלאי מילתא למפרע דהוזמו עדין והי' ברשותו מועיל היאוש אבל בהך דב"ק צ, ב אפילו אחר אם דנו דיני נפשות אפשר לחזור ולדון דיני ממונות כיון דהפקר אינו חל כיון שהוא אסור בהנאה, ומצד יאוש עדיין לא יצא מרשותו, ואפ"ל דאיין ברצונו ללמוד שם מטעם יאוש דא"כ מיד שהוזמו עדין חזר בו ואיך אפשר לזכות ומשמע דבא אחר והחזיק אחר שהוזמו עדין, (ועי' נתיבות שם שלומד מצד אבודה ממנו ומכל העולם וכו') וכן אפ"ל בקונטרס אחרון לכ"ק אדה"ז סי' תל"ה דלומד כהקצות עיי"ש, דסב"ל דאי אפשר ללמוד מטעם יאוש כנ"ל דאז למה אפשר לזכות.

אבל בשו"ת אדה"ז סי' י"ד לומד שם דכל המחזיק בו זכה היינו מצד יאוש עיי"ש שמחלק שהפקר שהוא מדעתו אי אפשר לעשות כיון דאינו ברשותו, אבל יאוש אפשר כיון שהוא בע"כ ואיך צריך בעלות לזה, וכיון שאינו יכול להפקירו עדיין יש לו בעלים עיי"ש ויש לעיין היטב בכונתו, עכ"פ נמצא דסב"ל בהדיא דאף מיאוש אי אפשר לחזור, ולכן אף שהוא לאחר הזמה מ"מ אפשר לזכות בו, ועי' טבעות זהב בסי' ת"ו שדייק כן, ועי' שערי יהודא בב"ק סי' ד' בענין שור הנסקל בארוכה, אבל עי' בדרכי דוד ב"ק צ, ב דפירוש וקדם אחר וזכה היינו לפני יאוש ובמילא לא חזר עדיין, וכיון שנתייאש אפשר לזכות דזהו דיין יאוש דאפשר לזכות, ומ"מ מבואר שאחר שדנו דיני נפשות אפשר לדון דיני ממונות כיון דסוכ"ס יש לו הבעלים, כיון דאינו יוצא מרשותו עד שיזכה בו אחר, ודו"ק. ועי' דברי יחזקאל-ל סי' מ"ט. (סליק)

ח. הרמב"ם (פ"ז מהל' ספר תורה) כתב שהמצוה של "ועתה כתבו לכם השירה הזאת" קאי על שירת האזינו, אלא מכיון שקיימ"ל שאין כותבים תורה פרשיות פרשיות צריך לכתוב כל התורה כולה, וצ"ע דהא אפילו למ"ד אין כותבים פרשיות, מודה שכותבים חומשים, שהרי לא אמרו אלא שאיך קוראים חומשים בציבור, מפני כבוד ציבור (גיטין ס, א) מוכח מזה שאפשר לכתבם לבדם, וא"כ הרי סגי לכתוב חומש דברים בלבד, ובזה יקיים המצוה, ולמה צריך לכתוב כל התורה? כן קשה לי ממצות תפלין ומזוזה שכותבין פרשה לבד?

מפתח לספרי צמח צדק על מסכת פרה

פרק ב'

משנה ה'

בתוך גומא אחת ... בתוך כוס אחד. ובתויו"ט הכוונה שגומא היא דבר מועט מאד: שו"ת אבה"ע-א עג. שם פה, ד (מחלק בין גומא שבעור לגומא שבבשר).

פרק ג'

משנה ב'

ר' יוסי אומר ממקומו היה משלשל וממלא. ובתויו"ט ואין הלכה כרבי יוסי: שו"ת יו"ד קצז, י (מקשה מהכלל דהלכה כר' יוסי מחביריו).

פרק ד'

משנה ג'

ר"א אומר אין מחשבה פוסלת בפרה: שו"ת יו"ד קכט, ב (דר"א לא פליג על מה דאמרו רבנן בהדיא כ"א אדיוקא).

פרק ה'

משנה א'

המביא כלי חרס לחטאת טובל ולן על הכבשן: פס"ד ע' רפ"ד.

משנה ב'

המטביל כלי לחטאת במים שאינם ראויים לקדש צריך לנגב: שו"ת יו"ד קסז, ב (אפילו נחערב רק עם מעט מים). שם. (כמו"כ הי' צריך להיות בדין מקוה).

משנה ה'

בכל הכלים מקדשים אפי' בכלי גללים בכלי אבנים: שו"ת יו"ד קעב (דכלים אלו אינם חשובים כשבר כלי, אלא ככלים שמיעטן הכתוב מטומאה). שם קעו-ב, ה (דשיעור חשיבות כלי לקידוש מי חטאת אינו תלוי בשיעור כלי לענין טומאה).

משנה ז'

השוקת שבסלע: שו"ת יו"ד קע (מבאר המחלוקת אם הוא סלע שבארץ או דבר תלוש שקבעו ולבסוף חקקו).

בר"ש. הכא מיירי בסלע מחובר ... ואפילו הי' תלוש אלא שקבעו ולבסוף חקקו: שו"ת יו"ד קע (בדין קבעו ולבסוף חקקו). שם קעו-א, יז (כנ"ל). נקבה מלמטן: שו"ת יו"ד קעו-ב, ה (דאין חילוק בין הכלים בנוגע שיעור הנקב).

נקבה מלמטן ... המים שכתוכה פוסלין מפני שאינן עגולים כלי: שו"ת יו"ד קעב (אם מותר

לסבול בכלי כזו).
 מן הצד: שו"ת יו"ד קעו-ב, ה (אי בעי שיעור
 כלי למטה מן הנקב).
 ופקקה בסמרטוט: שו"ת יו"ד קסג, א (דדוקא
 שפקק החלל אבל לא שנשאר הנקב).
 המים שבתוכה כשרים: שו"ת יו"ד קסג (אי גם
 המים שלמעלה מהנקב כשר). שם קעו-ב, ה (כנ"ל).
 אם הי' בריא כדי שינטל עמה כשירים: שו"ת
 יו"ד קעב.

משנה ח'

או שהיו המים צפין על גביהן אפי' כקליפת
 השום: חידושים ע' קפב, ד (דמים הצפין, מאחד
 ב' כלים להיות כאחד ולא רק שמכשיר המים).
 מילואים ח"ג ע' לט, ב (אי במקוה צ"ל המים
 צפין על כל הדפנות או סגי רק על דופן אחד).

משנה ט'

המים שביניהם אין מקודשין: שו"ת יו"ד קעב
 (בהמחלוקת אי המים שבחלק אחד מקודש).
 והן יכולות להנטל כאחת: שו"ת יו"ד קסג, ב.
 שם קעו-ג, יד (כ"ש בדבר שנעשה כלי במחובר
 צ"ל יכולות לינטל כאחת).

פרק ו'

נתן ידו או רגלו או עלי ירקות כדי שיעברו
 המים לחבית פסולים: שו"ת יו"ד קעו-ב, ד
 (אבל בכלי המחזקת מים אע"פ שמקבל טומאה
 לא איכפת לן).
 מפני שלא נתמלאו בכלי: שו"ת יו"ד קעו-ב, ד.

משנה ד'

משנה ה'

פרק ז'

הכשירו לו הוראת שעה: שו"ת אבה"ע-א קלב
 (בענין הוראת שעה). חידושים ע' צב, א (כנ"ל).
 לזה הכשירו הוראת שעה: (כנ"ל).

משנה ו'

משנה ז'

פרק ח'

הרי הוא אומר מטמאין לא טמאוני ואחה טמאתני:
 חידושים ע' סח, א (בענין היתר מצטרף לאיסור).
 רבי יוסי אומר כל הימים מטהרין בזוחלין.
 ובר"ש. מפני שדרך נחלים הולכין וזוחלין
 עליהם: חידושים ע' קפא, א (מקשה עליו).
 המים המוכים פסולין: חידושים ע' קעא, א (ב'
 טעמים בדבר). פס"ד ע' 248 (אי מים מלוחים
 פסולים גם למים זכים).

משנה ב'

משנה ח'

משנה ט'

המים המכזבים. ובר"ש. ד"ה פולמסיות. או שהי' רבה בימות הגשמים ומתמעט בימות החמה כשר: שו"ת יו"ד קסז, ב (העברת המים דרך עובי האדמה עושה אותם כמים חיים).

משנה י'

מי קרמיון ומי פוגה פסולין: חידושים ע' קע, ד. מי ביצים. ובר"ש. לא חיישינן לתערובתן לרבוץ מיני תערובתן שמים פסולין מתערבין בהן: שו"ת יו"ד קסה, ט (מקשה עליו). שם קסז, ב (כנ"ל). חידושים ע' קעב, א (אי ע"י העברה בעפר נחשב כמים חיים). שם ע' קעא, א. מפני שהם מי תערובות: חידושים ע' קפ, ג (אי תערובות נוטפין וזוחלין פסול).

משנה י"א

באר אחאב: חידושים ע' קעט, ג (אי באר נקרא מעיין העומד). מערת פמיס: שו"ת יו"ד קסז, א (שהוא מעיין הנובע מהתהום). ימתין לה עד שתצל: שו"ת יו"ד מה (שיעור מים צלולים). בר"ש. ד"ה עד שתצל. הכל שוין בבאר שירד לתוכה שטף של מימי גשמים וכו': שו"ת יו"ד קסז, ב (קשה הרי מי גשמים לא יצאו מן הבאר). שם קסה, ט. מילואים ח"ג ע' לד, ד.

פרק ט"ו

משנה א'

צלוחית שנפל לתוכה מים כל שהן: שו"ת יו"ד קסז, ב.

פרק י"א

משנה ה'

כל הטעון ביאת מים מדברי סופרים. ובר"ש. דלא בעי הערב שמש: חידושים ע' לה, ד.

משנה ז'

כל אזור שיש לו שם לווי פסול: שו"ת או"ח סד, ב. שו"ת יו"ד טא, ב.

משנה ט'

מצות אזור שלשה קלחים וכו': שו"ת אבה"ע-ב קסה, ב.

פרק י"ב

משנה ח'

ולא על הפיקה: מילואים ח"ג ע' לג, א (בהמחלוקת מהו פיקה).

הח' ישעי' זוסיא ווילהלם קאראקאס ווענעזואלא

י. בגליון לה (נה) הקשה הרב ש.ד. לויץ מהא דתנן במדות פ"ד מ"א הבית טוח בזהב חוץ מאחר הדלתות מהגמ"ב"ב ד, א סבר למשעי' בדהבא אמרו לי' רבנן שבקי' דהכי שפיר טפי דמחזי כאידוותא דימא.

והנראה לבאר בזה דמ"ש סבר למשעי' בדהבא קאי על צד החוץ אבל בפנים באמת טחו אותו בזהב. והא דאמרו לי' רבנן שבקי' דהכי שפיר טפי הי' רק לדחותו, ובאמת מטעם אחר לא רצו למשעי' בזהב.

דהנה בהל' ביהב"ח ה"א פסק הרמב"ם כשבונים ההיכל והעזרה בונים באבנים גדולות הרי דבנין ביהמ"ק צ"ל דוקא מאבנים ובהל' י"ח כתב רז"ל: המנורה וכליה והשלחן וכליו ומזבח הקטורת וכל כלי שרת אין עושין אותן אלא מן המתכת בלבד, ע"כ, והנה השלחן ומזבח הקטורת היו מעצי שיטים ורק מצופים בזהב, ואעפ"כ נק' עשויים מזהב, ולפי"ז יצא לנו שאם הי' הבית מצופה מבחוץ בזהב הי' אז הבית עשוי מזהב, ואנן בעינן של אבנים.

ומ"ש הטעם דהכי שפיר טפי כו', היינו מחמת מורא של מלכות, כלשון הגמ' שם עליו "אמר מלכא עקר סורא", ולכן דחווהו בתירוץ המתקבל על דעתו.

ומה שהקשה שם מהמשנה מדות פ"ג מ"ד דמלבנים את ההיכל פ"א בשנה, מבואר בספר מדות הבתים פי' על מס' מדות, ומפרש הא דמלבנים את ההיכל הוא רק בבנין שבנו עולי הגולה שהי' של אבנים, דאלו בבית ראשון ובבנין הורדוס שהיו מאבני שיש, היו רק צריכים לקנה באלונסיה עם קצח מים.

וכן יש ג"כ לפרש מה שכתב הרמב"ם בסוף פ"ד מהל' ביהב"ח ומלבנין את ההיכל פעם אחת בשנה, כמו שמפרשים מלאכת מלבן בהל' שבת, דהיינו הך.

אמנם דוחק לפרש כן בהמשנה הנ"ל מכיון שבוללו שם עם זה שמלבנין את המזבח דהיינו בסיד. ועצ"ע.

הרב יהודא קעלער
ברוקלין נ.י.

יא. בגליון לז (נז) אות ז' מביא הרב ג. אראנאוויטש מה דאיתא במס' תענית כט, א ר' יוחנן אמר שאלמלי הי' באותו הדור שקבעו ט' באב הי' קובע עשירי באב מפני שרובו של היכל נשרף בעשירי.

ומקשה הנ"ל (בקושייתו השני'), דהרי מבואר בתענית שם דאמר ר' יוחנן שמפני שאותו הלילה בכו כלל ישראל מפני המרגלים אמר הקב"ה שיום זה יהי' נקבע

לדורות לזמן בכי עיי"ש. וא"כ איך אמר ר' יוחנן גופא שהוא הי' קובע זה בי' באב ולא בט' ע"כ.

הנהקושיא זו מקשה המהרש"א בחידושי אגדות שם, וזה לשון תירוצו: "ולשיטת התוס' ניחא דביאת מרגלים הי' ביום ט' בערב ואח"כ בליל י' היתה בכי' שנקבע אז בכי' לדורות ודו"ק".

א' התמימים
תות"ל - 770

ש י ח ו ת

יב. בעת ההתועדות דפסח שני ש.ז. העיר כ"ק אדמו"ר שליט"א שבירושלמי פסח שני נק' פסח קטן, ולכאורה למה צריך להביא מירושלמי הלא משניות מפורשות הם בשם פסח קטן, הלא הם: סוף מס' חלה ובפ"א דר"ה.

* * *

יג. בהתועדות ש"ק פ' בלק ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א היות שלכל צ"ל (יש) שרש בתורה לכן יש סדרה גם בשם בלק שהוא הי' תכלית ההיפך מישראל באו"ה, כשם שיש צדיק שע"ש נק' פ' נח.

ולכאו' אינו מובן:

(א) מהו ההכרח שיהי' דוקא שם סדרה נק' כך ולמה לא יספיק אם יהי' כתוב בתורה ולא תקרא שם סדרה בשם כזה.

(ב) אם צריך שיהי' שני הקצוות מישראל ומאו"ה וההסברה היא שקצה התחתון מישראל הוא "מצורע" וקצה התחתון מאו"ה הוא בלק אם כן גם בקצה העליון הלא נח אם שהי' צדיק אבל הרי הי' לא מישראל והי' צ"ל סדרה בשם אברהם או משה. ואפילו את"ל שיש שם סדרה נק' פנחס הלא משה רבינו בודאי שהי' למעלה ממדריגת פנחס, וכמה ביאורים ע"ז למה נתעלמה ההלכה ממרע"ה, כדי שיטול פנחס הכהונה וכו' הרי שאפילו בענין זה עצמו שפנחס השיב חמת הקב"ה ולא משה הי' מפני טעם, אבל בודאי שבעצם גם בזה משה רבינו גדול ממנו כמו שאמר לו פנחס עצמו מקובלני ממך. ולכאו' לא מצינו שם סדרה בשם משה וכו'.

(ג) הלא לפי שיטת רש"י שנאת בלעם לישראל הרי היתה עוד יותר גדולה משל בלק ולפ"ז ה"ה יותר ההיפך לישראל וא"כ הי' צריך שתקרא הסדרה בלעם כי אף שבלק

הוא שהשתדל ושלח שלוחים להביא את בלעם, אבל לפי שיטת רש"י כ"ז מסביר גדלות שנאת בלעם לישראל שאף שבלק השתדל ושלח שלוחים שרים רבים ונכבדים ובכ"ז שנאת בלעם עוד יותר גדולה הרי שהי' יותר בקצה התחתון מבלק, (ומה גם שבלעם הרי הי' הלעו"ז דמרע"ה והיות מרע"ה הי' תכלית הגדלות הלא יהי' בלעם תכלית השפלות, ואפי' עפ"י פשטות מי שהקב"ה מדבר עמו והוא נביא עד שאומרים עליו "ובאו"ה קם קמנו בלעם" ובכ"ז להיות ברי' שפלה כבלעם - כדפרש"י שהביא ממס' ע"ז וממס' סנהדרין, ה"ז תכלית השפלות).

ש. ר.
ברוקלין נ. י.

ש ו נ ו ת

(ד)

בגליון הקודם דנתי בענין מאמרי אדה"ז - הנחת אדמו"ר האמצעי, ואלו שהוגחו ע"י הר"ל מאהליווער. אדון הפעם אודות סדרת מאמרי אדה"ז נוספת, הנראית לי להיות הנחות בגוכת"י רבי משה בן אדה"ז.

מסדרה זו ישנן שלשה ביכלאך בספריית כ"ק אדמו"ר שליט"א:

(א) כת"י 1030. על הכריכה נכתב בכתי"ק אדמו"ר מהר"ש "תקס"ב תקס"ג ומקצת תקס"ד תקס"ה" (כמה אותיות נחתכו מהמדבקה במשך הזמן). הכתב משנה קצת מדרוש אחד לזולתו, אך נראה שכולם נכתבו ע"י אדם אחד. מהמחיקות ותיקונים נראה שהוא כת"י המניח עצמו - ולא כת"י מעתיק.

השיבות מיוחדת לביכל זה, שניתוספו בו בכ"מ עה"ג הגהות בגוכת"ק אדמו"ר הצ"צ. וראה עד"ז ברשימת כ"ק אדמו"ר שליט"א, המועתקת ב"פתח דבר" לאגה"ק א עם מ"מ, ליקוט פירושים וכו' (קה"ת תשל"ח).

(ב) כת"י 1066. כולל דרושי אדה"ז מהשנים תקס"ז-ח. הכת"י דומה לביכל הקודם.

(ג) כת"י 237. כולל פי' המלות בתפלה - דרושי אדה"ז, הנחה אחרת מדרושים הנדפסים בסידור [במק"א: ושמע מבן מורו (ר' אברהם ז"ל נבג"מ)]. הכת"י דומה לביכלאך הנ"ל.

ההשערה ששלשת הביכלאך הנ"ל הנם כת"י הר"מ באדה"ז בנויה על העובדות דלקמן:

א) על המדבקה שבגב כריכת 1030 נכתב בכח"י לא נודע למי
"הר"מ" שאני משער שהכוונה להר"מ באדה"ז.

ב) בכח"י 1066 הנ"ל קיח, א בשוה"ג נכתב בכח"י לא
נודע למי "זה הספר מתורת אדמו"ר ש"ז נ"ע בג"מ חכה"י
שייך להרב המפ" וכו' מהר"מ בהגאון נ"ע בג"מ" ואני משער
שלו זו בלבד שהביכל הי' שייך להר"מ באדה"ז, אלא גם זאת
שהוא עצמו כתבו.

ג) אצל אדה"ז היו כמה מניחים שהיו רושמים את הדרושים
שהי' אומר אדה"ז. מהם ידועים לנו הכתב של אדהא"מ, מהרי"ל
צ"צ הר"פ ועוד, כיון שכת"י זה אינו דומה לאף אחד מהם,
והרי נת"ל שמהמחיקות ותיקונים נראה שזהו כת"י של המניח
(ולא של מעתיק), א"כ יש מקום להשערה שזהו כת"י הר"מ
באדה"ז, שכידוע גם הוא הי' א' מהמניחים.

ד) בשלשת ביכלאך אלו ישנם כו"כ דרושים מאלו שהי'
אומר אדה"ז ביחידות לבניו, כמו הביאורים בחפלה (כמבואר
בהקדמת אדהא"מ להסידור) שבכח"י 237 הנ"ל, וד"ה להביך
קושיח התוכנים "אמרותיו לבניו יום ג' פ' בלק שנת תקס"ב"
(מאמרי אדה"ז תקס"ב ע' רצג) הנמצא בכח"י 1030 הנ"ל סה, א.
הרי מסתבר שאלו הם הנחת א' מבניו של אדה"ז; וכיון שהם
הנחה אחרת מזו של אדהא"מ, וכיון שלא ידוע לנו ממקור אחר
שגם הרח"א באדה"ז יהי' א' מהמניחים, א"כ יש מקום לשער
שאלו הם הנחות הר"מ באדה"ז.

* * *

נזכר לעיל שכח"י 1066 כולל הדרושים של שנת תקס"ז-ח.
כיון שנזכר בגליונות הקודמים, שבהדפסת ס' מאמרי אדה"ז
מחחילה כל שנה עם הדרוש של שנת בראשית ומסתימת בדרוש
שמח"ח של שנה שלאח"ז, א"כ יש לנו בביכל זה: שלשה דרושים
משנת תקס"ו (שמע"צ-אסרו חג). 49 דרושים משנת תקס"ז.
33 דרושים משנת תקס"ח (בראשית-מו"מ).

מתוך שלשת הדרושים הנ"ל משנת תקס"ו לא נדפס אף אחד;
רק הראשון שבהם (שמע"צ, ד"ה ר' חזקי' פתח) נדפס בס'
תקס"ו, מכת"ק אדהא"מ שבביכל 1025. (קכב, א).

והריני רושם כאן את שני הדרושים הנוספים: א) בעזרה"י
שמחת תורה ברבי' בסעודה. תורה צוה לנו. ב) בעזרה"י אס"ח
באור על התורה הנז"ל. להביך שורשן של הדברים הנז"ל.

מתוך 49 הדרושים הנ"ל משנת תקס"ז נדפסו בס' תקס"ז
10 דרושים. השאר לא נעתקו, כיון שכבר נדפסו מהנחות
אדהא"מ וכיו"ב. ומ"מ ישנם בו 6 דרושים שעדיין לא נדפסו.

וארשום בזה אותם הדרושים שבגוף זה משנת תקס"ז, שעדיין
לא נדפסו; וכן אלו שלא נרשמו כראוי:

- (א) בעזרה"י ליל ש"ק פ' תולדות (באור מאמר זהר זה).
בזהר (פ' בראשי' ד' כ"ז ע"ב) משנה אחת דהוא נער.
- [בסוף מפתח המאמרים דס' תקס"ז נרשם דרוש זה, ובשוה"ג שם: "נמצא בוארא אלטהויז צב, ב. נדפס בלקו"ת שה"ש מה, א". אך לא מצאתי דרוש זה בלקו"ת שם, רק שם ג, א, נזכר: "עפמ"ש במ"א בפ' הזהר בענין משנה אחת דהוא נער". ואף ששם לא נזכר תאריך הדרוש, הרי לפנינו מפורש שהוא מפר' תולדות].
- (ב) בעזרה"י יום א' (י"ט כסליו) פ' וישב. בזהר (פ' וישלח ד' קע"ה ע"ב) ר' יהודה פתח כי ישרים דרכי ה'.
- [הדרוש עצמו נדפס בביאורה"ז יט, ב; ובמפתח ס' תקס"ז נרשם פעמיים כשני דרושים: א) ... ר' יהודה פתח. ב) ... כי ישרים דרכי ה'].
- (ג) בזהר פ' וישב (ד' קפ"א ע"א) פתח ואמר הנה ישכיל עבדי.
- [הדרוש עצמו נדפס בביאורה"ז כב, א; ובמפתח ס' תקס"ז נרשם פעמיים כשני דרושים: א) ... פתח ר"ש ואמר. ב) הנה ישכיל עבדי].
- (ד) בזהר (פ' תרומה ד' קל"ו ע"ב) ע"פ השמים מספרים כבוד אל וגן.
- [הדרוש עצמו נדפס בסידור קעת, א; אלא שלא נרשם שם התאריך, ונרשם במפתח אצל דרושי שמות, וכאן בביכל שלפנינו מופיע דרוש זה לאחר דרוש מקץ; ולאחריו בא דרוש ויגש, בכותרת "בעזרה"י יום השבת הנ"ל בשחרית"].
- (ה) בעזרה"י ש"ק פ"ק שקלאב (ברביס). שמני כחותם על לבך.
- [בביכל שלפנינו מופיעה רק הכותרת, ונשארו כמה דפים חלק - ע"מ למלאותם בדרוש זה. כנ"ל נשאר חלק גם מקום כתיבת הפר' שבה נאמר הדרוש, אבל ממה שמקומו בבון שלפנינו - לפני הדרוש, שבכותרת שלו: "בעזרה"י יום ג' פ' שמות. בחנוכת בית חומה (של מהר"פ דשקלאב) פה שקלאב", הרי מובן מזה שהדרוש שלפנינו נאמר בשבת ויחי שלפניו, בהגיע אדה"ז לשקלאב, לפני חנוכת בית חומה הנ"ל. גם במפתח של הביכל שבגוכח"ק אדה"מ (1196) נרשם דרוש זה לפני הדרושים של פ' שמות. ומ"מ נרשם במפתח שנס' תקס"ז בפר' וארא (בשוה"ג כתב הוכחותיו שהדרוש נאמר בפר' וארא, אך כבר הראיתי הטעות שבו - לעיל גליון נו').
- (ו) בעזרה"י יום ג' פ' שמות בחנוכת בית חומה (של מהר"פ דשקלאב) פה שקלאב. מזמור שיר חנוכת הבית.

[הדרוש עצמו כבר נדפס בכ"מ; וכבר הערתי בגליון הנ"ל שדרוש זה נרשם במפתח הנ"ל ג' פעמים, כשלושה דרושים נפרדים].

ז) בסעודה הנ"ל. להבין טעם למנהג ישראל לאכול דגים קודם בשר.

[הדרוש עצמו כבר נדפס בהנחות הר"פ ע' פב בד"ה אם את כל דגי היט. ונדפס שוב מביכל שלפנינו בס' תקס"ז ע' קצא; וכבר הערתי בגליון הנ"ל שבטעות נדפס כאן בין דרושי חתונת זלאבין - ולא בין דרושי חנוכת בית חומה דשקלאב].

ה) בזוהר (פ' תרומה ד' קל"ו ע"ב וד' קל"ז ע"א) אמ"ר כלא דאתון.

[דרוש זה הוא המשך לד"ה בזוהר ע"פ השמים הנ"ל, ונדפס בסידור קפ, ד - בהמשך לדרוש הנ"ל. וכבר נת"ל שאדה"ז הי' אומר דרושי הסידור בשבת לפני בניו, ולכן רשמם אדה"מ בפ"ע ובהמשך אחד, אמנם הר"מ רשמם כסדר אמירתם, היינו חלק הא' מהדרוש בפ' ויגש כנ"ל, וחלק הב' בסמיכות לפ' שמות הנ"ל].

ט) (מפה"ש למדנו) בעזרה"י שביעי של פסח. ששת ימים תאכל מצות; (מפ"ע למדנו) ולהבין שרשן של הדברים הנז"ל באר היטב.

[כנראה ר"ל, שדרוש הראשון לא שמע בעצמו, רק רשמו ע"פ השמועה - ששמע חזרת הדרוש מא' השומעים, ואילו את הביאור שמע בעצמו מפי אדה"ז, ולכן כותב ע"ז "מפי עצמו למדנו"; הדרוש עצמו נדפס בס' תקס"ז ע' קיז, אך הביאור לא נעתק].

י) בעזרה"י ביום השבת הנ"ל [פ' נשא, שבו נאמר ד"ה מהרה ישמע, על החתונה בזלאבין] בסעודת שחרית. ואכלתם אכול.

[בס' תקס"ז נתערבו כאן הדברים לגמרי, וז"ל שם לאחר דרוש מהרה ישמע הנ"ל: "להבין שרש הדברים הנ"ל", ובשוה"ג: "נדפס שם" [בסידור קלח, ב ששם נדפס ד"ה מהרה ישמע הנ"ל. ובפ' חקת נרשם במפתח: "ואכלתם אכול". ובשוה"ג: "נעתק מבוך מס' 1066, נמצא בבוך 953 ובבוך ברוך שאמר (ו, ב).". ובפנים הספר (ע' רנא) נדפס הדרוש; ובשוה"ג שם: "נעתק מבוך 1066, ושם אינו רשום יום אמירתו. ונמצא ג"כ בבוך 953 ושם רשום "דרוש יום ב' פ' חוקת". וכ"ז אינו נכון: א) לא מצאתי בשום מקום ביאור לדרוש מהרה ישמע, וגם בסידור שם לא נדפס. ב) בבוך 1066 מפורש בסעודת שחרית של פ' נשא וכנ"ל. ג) את הדרוש לא העתיק המו"ל מבוך 1066, כי שם הוא הנחת הר"מ כנ"ל, ואילו בס' תקס"ז נדפסה הנחת

אדהא"מ שבמס' 1196 (לג, ב) בגוכתי"ק. ד) גם בגוכתי"ק הנ"ל מופיע דרוש זה לאחר ד"ה מהרה ישמע הנ"ל. ה) בכרך 953 לא נמצא דרוש זה כלל - רק דרוש שונה לגמרי, בד"ה זה דואכלתם אכול.

יא) ליל.ש"ק פ' תצא. בזוהר (פ' אמור ד' ק' ע"ב) אבא שלח לר"ש.

יב) [בס' תקס"ז נחערבו כאן הדברים לגמרי. דרוש זה לא נדפס כלל. גם במפתח לא נרשם במקומו, רק אצל פ' אמור, ובשוה"ג שם כותב (הטעם שאינו מדפיסו) "נדפס בביאור"ז לכ"ק הצ"צ כרך ב' ע' תלא". בכרך ב' איך דף כזה, ובכרך א' בדף זה יש דרוש "מפרש זכרתי, זהר אמור ק"ג ב' תקס"ז" דרוש שהוא לא נזכר כלל במפתח ס' תקס"ז, ומקומו באמת כפ' אמור, ודרוש שלפנינו לא נדפס עדיין, ומקומו בפ' תצא.]

יג) תורה ברבים ש"ק פ' תצא (ב' לחודש אלול תקס"ז לפ"ק) אני לדודי ודודי לי. [בטעות נרשם דרוש זה במפתח אחרי דרושי פ' תבוא, וצ"ל לפניו].

יד) בעזרה"י שמחת תורה תורה ברבים. תקסח"ת. תורה צוה לנו.

טו) [ע"פ הכלל הנ"ל שמדפיסים הדרושים מפר' בראשית עד שמח"ת תקס"ח, הי' צריך להכנס גם דרוש זה].

טז) בו ביום הנז"ל בעזרה"י וית"ש. ביום השמיני יעצרת.

יז) [ע"פ הכלל בקטע שלפנ"ז, גם דרוש זה הי' צריך להכנס לס' הנ"ל].

יח) בעזרה"י א"ח באור על הזורה הנ"ל. שנת תקסח"ה להביך שורש הדברים הנז"ל.

יט) [ע"פ כלל הנ"ל, גם דרוש זה הוצרך להכנס לס' הנ"ל].

* * *

בסך הכל ישנם בביבל זה דרושים שלא נדפסו עדיין: השייכים לס' תקס"ו - 2 דרושים, והשייכים לס' תקס"ז - 6 דרושים.

כבר נזכר בגליונות הקודמים, שס' תקס"ח לא נכללו בו: ולא הדרושים שלאחר פ' בשלח (חוץ מד"ה והארץ היתה חמה שנתחלתו), וא"כ יש כאן בכח"י 1066 עוד 16 דרושים (בין פ' בראשית לפ' ורא) שעדיין לא נדפסו בס' הנ"ל.

הרב שלום דובער לנין
ברוקלין נ.י.

לזכות

ב"ק אדמו"ר שליט"א

יחזק השי"ת בריאותו ויארץ ימיו ושנותיו בטובה ומתיקות
וינהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה
מרובה ויוליכנו קוממיות לארצנו בקרוב ממש.